

Iztok Geister: GOZD SKUŠNJAV

Znani slovenski ornitolog Izток Geister je svoja razmišljanja o gozdu zлил v zanimivo knjižico s pomenljivim naslovom, jo pogumno izdal v samozaložbi ter jo ponudil bralcem.

Razumljivo je, da človek, ki veliko pozornosti in ljubezni posveti pticam, pozorno opazuje tudi njihovo okolje. Vendar se je pisec knjižice lotil opazovanja gozda in razmišljanja o vsem, kar se danes godi z gozdom, presenetljivo poglobljeno. Avtorjev pogled na gozd je zelo čustven. Z vidno vznichenostjo opisuje njegove lepote in z vidno prizadetostjo vse, kar mu jemlje moči, naravnost in pestrost. Ob svojih razmišljanjih se trdo loti tudi vseh, ki gospodarimo z gozdnim okoljem: lovcev, vodarjev in gozdarjev še posebno.

Knjižica Gozd skušnjav zahteva razmislek. Lahko rečemo, da predstavlja pri nas doslej najcelovitejši in najbolj poglobljen zapis negozdarja o ravnanju z gozdom. Med ljudi prihaja tudi v občutljivem trenutku, tako za gozd kot gozdarstvo. Knjižico zato ne gre odpraviti s skopo informacijo o vsebini in obsegu. Na vsega 95 straneh so podani avtorjevi pogledi o gozdu, o katerih je vredno razmišljati, se učiti iz njih, v nekaterih pogledih pa se vendarle poskušati ubraniti besed, za katere sodimo, da so, upoštevajoč stvarnost sveta, vendarle prestroge.

Knjižica je razdeljena v enajst poglavij, ki jih tu suhoparno ne bomo navajali, največ pozornosti (in kritike) pa je avtor posvetil zasmrečenju slovenskih gozdov (v podobnem smislu ožigosa tudi kraške borove gozdove), napačemu in sprenevedavemu odnosu lovcev do narave, grmičevnim »gmajnam«, lepotam in neustreznim usodi poplavnega gozda, brezsrčnosti sekanja drevoja ter odtujenosti človeka od narave in gozda.

Začnimo pri koncu

Prav pri opisu zadnjih dveh tem (tudi poglavij) je čutiti tisto, kar zelo čustvene ekologe in zaščitnike narave nemalokrat zavede, namreč od stvarnosti sveta povsem odtujeno razmišljanje in kot posledica tega večkrat tudi krivično zaključevanje. Jemanje iz nedrij narave dobrin, ki se jim v današnjem času tudi sami ne želijo odreči, očitajo tistim, katerih poklicna dolžnost je, da ljudi oskrbujejo s temi dobrinami. Siti ljudje očitajo živinorejcem brezsrčnost, da koljejo živino, zdravi ljudje očitajo zdravnikom poskuse na miškah, ljudje, obdani z lesom in papirjem, očitajo gozdarjem brezsrčnost sekanja drevoja in brezdušnost gozdarstva gozda v primerjavi s pragozdom. Ne opravičujem napak, za katere ni opravičila, govorim o bistvu očitka, ki v svojem ekstremu vendarle težko vzdrži kritiko. Ali je res grešnik gozdar, ki mora (predvsem zaradi sebe?) posekati drevo, ali smo grešniki vsi, ker želimo »pohištvo z več lesa«, bogato časopisno čtivo in ker nas je preveč? Takšni očitki skrivajo v sebi sprenevedanje in kritika gozdarjem, temelječa na takšnih izhodiščih, je zato krivična.

Z izjemo tega je avtorjevo razmišljanje o tem, kako bi z gozdom in vsem okoljem morali prenekaterikrat ravnati drugače, bolj, prilagodljiveje naravi, vredno vsega upoštevanja. V tem pogledu knjižica zasluži veliko pozornosti in njene najpomembnejše poudarke bomo v kratkem tudi povzeli.

Gozdarski znanosti Geister očita prezir do gozda, zato v knjigi želi govoriti o gozdu drugače: »z vidika gozda in ne z vidika njegovega varuha in zmagovalca, z vidika drevesa in ne z vidika kubičnega metra lesa, z vidika življenjske skupnosti v gozdu in ne z vidika tovarne lesa, z vidika poražene bukve in ne z vidika zmagovalčeve

smreke ... « Skratka, v knjigi govori »o zmagovalčevem gozdu z vidika njegovega poraza«.

Najsrdečje očitke nameni avtor knjižice gozdarjem zaradi zasmrečenja rastišč listavcev. Navaja sestavo naših gozdov po drevnih vrstah in razmišlja o tem, koliko se je delež iglavcev v naših gozdovih povečal od sredine 19. do sredine 20. stoletja. Pravi, da je smreka ušla človeku iz rok, vendar je zaradi neodpornosti na njej tujih rastiščih prejkoslej obsojena na pogubo.

Zelo stroga je avtorjeva ocena ozelenitve Krasa s črnim borom, s katerim naj bi gozdarji po nepotrebnem opravili tisto, kar bi ob spremenjenih gospodarskih in družbenih razmerah v tem času ekološko mnogo ustrežneje opravilo avtohtono kraško rastlinje. Priznava sicer, da »je bilo to pogozdovanje za tiste čase nedvomno napredno dejanje«, vendar pa z današnjimi očmi nasade črnega bora označuje kot »ekološki madež«.

V knjižici je na zatožno klop postavljena tudi težka gozdarska mehanizacija, ki »stisne rahlo in občutljivo koreninsko pajčevino v humusnem sloju v srhljiv zmazek«. Po vzoru razvitega sveta nas avtor nagovarja k ponovni uporabi konj, »saj tisoč let stara vlaka ni v gozdovih naredila toliko škode kot nekaj desetletij pogotne tehnologije«.

V primeru poplavnega gozda se avtor loteva predvsem vodarjev, »saj so gozdarji dvignili roke od poplavnega gozda, ker je tako imenovani mehki les komercialno zanimiv le v obliki nasadov«. Vodarjem pa očita, »da z brezsravnim reguliranjem voda usodno posegajo v dinamiko poplavnega gozda ...«. Zazvema se za ponovno naselitev bobrov v naše (preostale) poplavne gozdove, ki naj bi našega človeka tudi »ponovno naučili, koliko dreves smeš podreti in kako smeš ravnati z reko, da ne zožiš širine njene duše«.

S poznavanjem zgodovine in slabosti lovstva se v poglavju Lovski blagor avtor dotakne tudi neustreznega gospodarjenja z divjadjo v naših gozdovih. Posebej se poglobi v psihologijo oziroma sprenevedavost naših skrbnikov in gojiteljev divjadi, ki željo

po trofeji skrivajo za vse vrste plemenitejših namenov.

Avtor našega gozdarstva ne presoja po naših (naprednih) načelih, ki govorijo, kako naj bi ravnali z gozdom, ampak na osnovi tistega, kar opaža v gozdu. Samo po tem nas končno lahko sodijo tudi drugi ljudje in temu se ne gre upreti. Odstopanja konkretnih ukrepov od navedenih strokovnih načel se boleče vračajo k nam samim in zadevajo udarce tudi tistim znanstvenim in strokovnim usmeritvam, ki si tega ne zaslužijo. Oči vseh ob opazovanju gozda in vsega okolja postajajo vse strožje.

Naše ravnanje z okoljem kritiko zasluži. Ali je v tolikšni meri, kot nam je nameni avtor knjižice, zasluži tudi gozdarji? Ponekod je prestrog (poleg že omenjenega bi bila npr. utemeljena strokovna razprava o očitku, da na koncu vsakega drugotnega sukcesijskega razvoja vegetacije gozdarji vidimo gozd ali glede težav, ki nas čakajo pri »brisanju« ekološkega madeža borovih gozdov na Krasu), v mnogih primerih pa nas upravičeno opozarja na napake. Zanje vemo tudi sami, pa jih vseeno ponavljamo.

Morda je zadnji čas, da gozdarstvo z vso odgovornostjo in strokovno doslednostjo, ki jima je ustrezna kadrovska politika prvi pogoj, pri svojem konkretnem delu z gozdom odpravi površnost in kar najbolj zmanjša število neustreznih posegov v gozd, če si že v opravičilo vendarle spodimo rek, da kdor dela, tudi greši. Gozdarji ne moremo ubežati temu, da sekamo dreve, vendar bi morali biti vsi še bolj prežeti z ekološkim dojemanjem in čutenjem gozda.

Tako bi gozdarji morali razumeti knjižico Iztoka Geistra, v kateri so izluščeni vsebinski poudarki vpleteni v številne čudovite opise gozdnega okolja in povezanosti vsega živega v njem. Številne lepe avtorjeve fotografije gozda in gozdnega rastlinja zaokrožujejo podobo knjižice, ki jo kljub šilcu pelina v njej moramo sprejeti kot zelo dobrodošlo v slovenski gozdarski zbirki.

Živan Veselič